

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในช่วงเวลาที่ผ่านมาประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศเกษตรกรรม ได้มีการพัฒนาสู่ระบบประเทศอุตสาหกรรมใหม่ เพื่อให้ก้าวทันกับสถานะการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจโลก ดังนั้นรัฐบาล จึงมีนโยบายใหม่ ๆ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจให้เติบโตได้ทัน โครงการผลิตภัณฑ์ชุมชน และท้องถิ่นหรือโอท็อป (OTOP) นับเป็นโครงการหนึ่งที่รัฐบาลได้นำมาใช้สำหรับแก้ไขปัญหาความยากจนของคนกลุ่มใหญ่ในประเทศ โดยได้ให้กรมการพัฒนาชุมชน สังกัดกระทรวงมหาดไทย เป็นเจ้าภาพหลักในการดำเนินโครงการร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ เช่น กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นหน่วยงานสนับสนุนการดำเนินโครงการเพื่อให้ครอบคลุมงานทุกด้าน โดยหลักการจะให้แต่ละชุมชนได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาสินค้าของตนเอง ซึ่งรัฐบาลจะเข้าไปช่วยเหลือในการเทคโนโลยีสมัยใหม่ การตลาด การบริหารจัดการที่เป็นระบบ กระบวนการผลิตที่ได้มาตรฐาน ทำให้ผลิตภัณฑ์และบริการมีคุณภาพ สามารถเพิ่มมูลค่าได้ (ชูศักดิ์, 2545, หน้า 28) โดยภาครัฐ ได้มีเกณฑ์กำหนด วัตถุประสงค์ภาพ และความพร้อมของผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น (OTOP) และความพร้อมชุมชน โดยมีการให้คะแนนตามเกณฑ์ต่าง ๆ หากผลิตภัณฑ์ได้คะแนนรวมมากจะถือว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพสูงในการสร้างมูลค่าเพิ่ม และคุณค่าเศรษฐกิจพอเพียงแก่ชุมชน รวมถึงความพร้อมในการสร้างความแตกต่างให้โดดเด่น เมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์ที่คล้าย ๆ กันหรือของกลุ่มจากชุมชนอื่น ๆ ดังนั้นนโยบายของรัฐบาลในด้านการตลาด จึงมีการส่งเสริมให้กลุ่มที่ได้มาตรฐานค่าคะแนนที่สูงซึ่งได้ถูกคัดสรรในระดับ 3-5 ดาว ส่วนกลุ่มที่ได้ถูกคัดสรรในระดับดาว 1-2 ดาว ก็จะมีการพัฒนาในเรื่องที่ยังไม่ได้ผ่านเกณฑ์ กลุ่มที่ได้ระดับ 3- 5 ดาวก็จะมีโอกาสในการมาแสดงสินค้าที่เมืองทองธานีปีละ 3 ครั้ง ซึ่งเป็นการส่งเสริมการตลาดที่ประสบผลสำเร็จมาก ๆ

จากนโยบายของรัฐบาลที่ได้สนับสนุนการดำเนินโครงการผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น (OTOP) นั้น ถือว่าเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจจากหญ้า เพราะกลุ่มอาชีพ กลุ่มชุมชน กลุ่มแม่บ้านสามารถทำรายได้เข้าประเทศมากกว่า 200,000 ล้านบาท ต่อปี ทำให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มมากขึ้น (สำนักงานพัฒนาชุมชน, 2546, หน้า 13) แต่ปัจจุบันธุรกิจ OTOP ต้องประสบกับภาวะการถดถอยแข่งขัน

ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่สามารถพัฒนาสินค้าและแข่งขันในตลาดผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ได้ตลอดจนเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ให้ดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ โดยใช้ตัวแบบไดมอนด์ วัตถุประสงค์หลัก คือ นำเสนอแนวทางในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะของการศึกษา ดังนี้

2.1 เพื่อศึกษาถึงสภาพปัจจุบัน ปัญหา และอุปสรรคของกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จักสานจากไม้ไผ่ ในรูปแบบของตัวแบบไดมอนด์ ในด้านต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ ด้านเงื่อนไขของปัจจัยการผลิต ด้านเงื่อนไขด้านอุปสงค์ ด้านอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนกัน และด้านบริบทของการแข่งขันและกลยุทธ์ของบริษัท

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ของกลุ่มจักสานบ้านลุมพุก ตำบล โลกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งทำการศึกษาปัญหา อุปสรรค ของผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ซึ่งจะนำไปสู่การนำเสนอแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ โดยทำการศึกษาจากข้อมูลปฐมภูมิจากการสอบถามข้อมูลจากกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ทั้งหมดที่อยู่ในจังหวัดมหาสารคาม รวม 18 คน แยกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ คณะกรรมการกลุ่มจักสาน 6 คน และสมาชิกกลุ่มจักสาน 12 คน หน่วยงานภาครัฐบาลที่ให้การสนับสนุนและส่งเสริมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ และผู้ซื้อผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ตลอดจนศึกษาข้อมูลทุติยภูมิซึ่งครอบคลุมยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดมหาสารคาม และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์และคุณค่าหลายประการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ทราบถึงสภาพปัจจุบัน ปัญหา และอุปสรรคของผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการบริหารการจัดการ การตลาด วิสัยทัศน์ เป้าหมาย จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคที่ส่งผลให้กลุ่มไม้ประสบความสำเร็จ สามารถนำมาในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่อไป
2. ทราบถึงแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของของผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ทำให้กลุ่มมีความเป็นอยู่และสภาพเศรษฐกิจดีขึ้นและสามารถใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการบริหารจัดการวางแผนพัฒนากลุ่มให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน
3. สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจอื่น ๆ เพื่อให้การผลิตกระติบข้าวสืบทอดแก่ลูกหลานและมีแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สำเร็จในระดับจังหวัด (5 ดาว)

นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยใครที่จะขอทำการอธิบายถึงคำศัพท์เทคนิคที่ละเอียดประณีต ดังรายละเอียดต่อไปนี้คือ

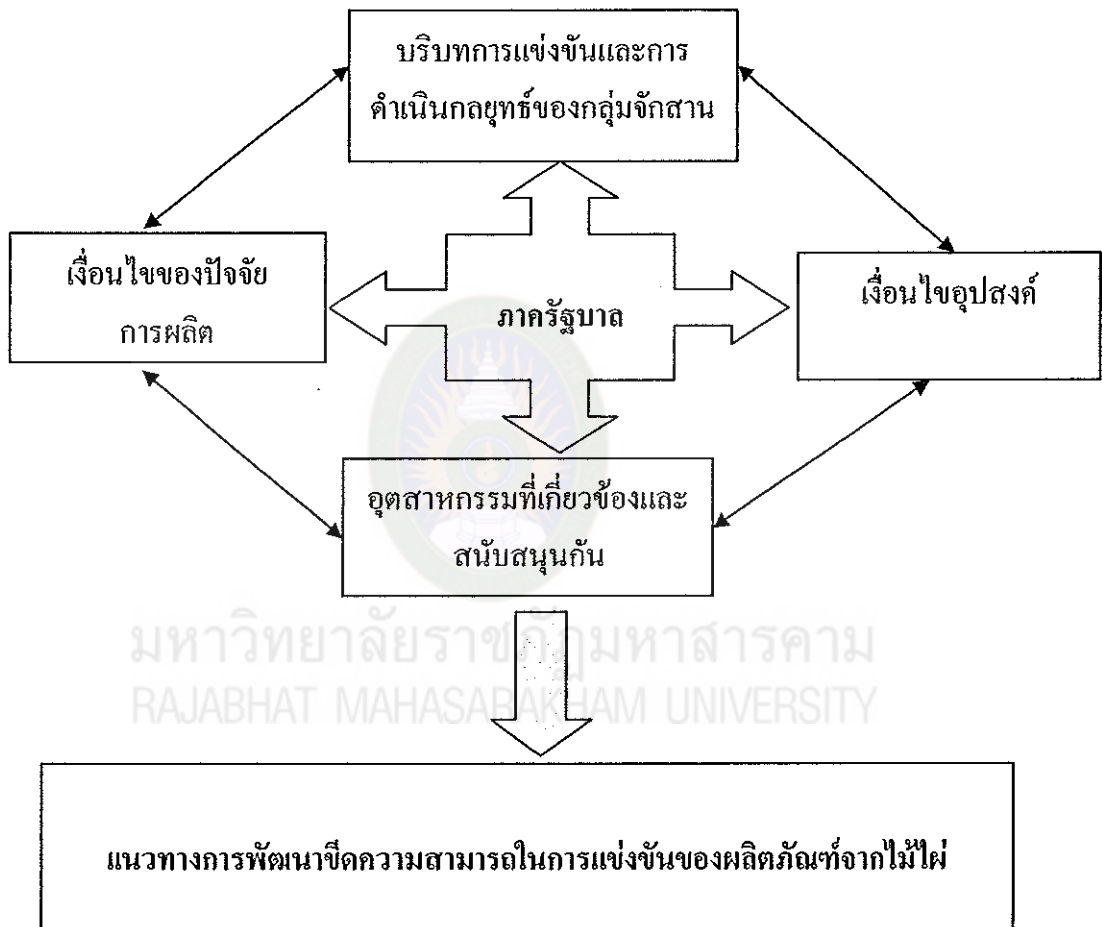
การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน หมายถึง ลักษณะที่ทำให้กลุ่มจักสานบ้านดุมพุก ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม มีโอกาสที่เหนือกว่าคู่แข่งในธุรกิจ ในอันที่จะทำให้กลุ่มจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ มีสภาพการดำเนินธุรกิจที่ดีขึ้น หรือเจริญขึ้น อันเกิดจากกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่ไม่อยู่ภายใต้เงื่อนไขของธรรมชาติทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดจากการกระตุ้นหรือการกระทำของมนุษย์เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

ผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากไม้ไผ่ของกลุ่มจักสาน บ้านดุมพุก ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

ตัวแบบไดมอนด์ (Diamond Model) หมายถึง เครื่องมือในการศึกษาศักยภาพของการแข่งขันโดยคำนึงถึงปัจจัย 4 ด้าน และบทบาทของภาครัฐที่มีต่อปัจจัยในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านเงื่อนไขของปัจจัยการผลิต (Factor conditions) ด้านเงื่อนไขด้านอุปสงค์ (Demand conditions) ด้านอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนกัน (Related and supporting industries) และด้านบริบทของการแข่งขันและกลยุทธ์ของกลุ่มจักสาน (Context for firm, structure and rivalry)

ทฤษฎีหรือกรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของผลิตภัณฑ์จักสานจากไม้ไผ่ คือ ปัจจัยแวดล้อมทั้ง 4 ด้าน ที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย